

Seat No. : _____

MO-123

March-2019

M.A., Sem.-IV

510 : Gujarati

(સાહિત્ય અને કળામીમાંસા)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (a) કળાનું સ્વરૂપ સમજાવી, તેની વિભાવના સ્પષ્ટ કરો. 14

અથવા

ટૂંકનોંધ લખો : (બંને)

(1) લલિત કળાઓનો પરિચય આપો.

(2) વાણિજ્યની કળાઓનો પરિચય આપો.

(b) નીચેનામાંથી કોઈપણ ચાર પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : 4

(1) કઈ કળાનું ઉપાદાન શબ્દ છે ?

(2) કળા પ્રવૃત્તિ કેવળ માનવીય છે – વિધાન ખરું કે ખોટું ?

(3) ‘સાહિત્ય’ કાનની કળા ગણાય છે – વિધાન ખરું કે ખોટું ?

(4) સૂર કઈ કળાનું ઉપાદાન છે ?

(5) કળામીમાંસા શાસ્ત્ર છે કે વિજ્ઞાન ? જણાવો.

(6) ક.મા. મુનશીએ નીતિને કળાની વિષયક ગણાવી છે – વિધાન ખરું કે ખોટું ?

2. (a) કળા સર્જનમાં પ્રેરણા અને અનુકરણનું મહત્ત્વ સમજાવો. 14

અથવા

ટૂંકનોંધ લખો : (બંને)

(1) કળા સર્જનમાં અનુભૂતિનું મહત્ત્વ

(2) કળા સર્જનમાં રૂપનું સ્થાન

(b) નીચેનામાંથી કોઈપણ ચાર પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : 4

(1) ‘પ્લેટોએ ‘રિપબ્લિક’ માં કવિની સર્જન પ્રક્રિયા સંબંધે ‘Imitation’ અર્થાત્ ‘અનુકરણ’ સંજ્ઞાનો પહેલીવાર પ્રયોગ કર્યો હતો – વિધાન ખરું કે ખોટું ?

(2) ‘પોએટિક્સ’ પુસ્તકના લેખકનું નામ જણાવો.

(3) “પ્રેરણા ‘અજાગૃત ચિત્ત’ માંથી ઉદભવે છે.” – વિધાન કયા પાશ્ચાત્ય ચિંતકનું છે ?

(ફોઈડ, પ્લેટો, એરિસ્ટોટલ)

(4) એરિસ્ટોટલ સાહિત્યને વાસ્તવિક જગત (પદાર્થો, માનવકાર્યો)ના અનુકરણ તરીકે ઓળખાવે છે – વિધાન ખરું કે ખોટું ?

(5) ‘Inspiration’ સંજ્ઞાનો ગુજરાતી પર્યાય જણાવો.

- (6) “સાહિત્યમાં રૂપ એ બાહ્ય કલેવર નથી. એ તો સર્વ ઘટક તત્વોને એકસૂત્રે બાંધનારી રચના પ્રક્રિયાની મૂળભૂત શક્તિ સ્વયં છે.” – વિધાન કયા ગુજરાતી વિવેચકનું છે ? (સુમન શાહ, શિરીષ પંચાલ, સુરેશ જોષી)

3. (a) કળાના આસ્વાદ અને અર્થઘટનના પ્રશ્નો વિશે નોંધ લખો.

14

અથવા

ટૂંકનોંધ લખો : (બંને)

- (1) સર્જન અને ભાવનની સમસ્યાઓ
(2) કારચિત્રી પ્રતિભા અને ભાવચિત્રી પ્રતિભા
- (b) નીચેનામાંથી કોઈપણ ત્રણ પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : 3
- (1) અર્થઘટન _____ સાપેક્ષ સંજ્ઞા છે. (ભાવક, સર્જક)
(2) ‘તાદાત્મ્ય’ આસ્વાદ પ્રક્રિયાનું જીવાતુભૂત તત્ત્વ છે. – વિધાન ખરું કે ખોટું ?
(3) ‘ધ મિનિંગ ઓફ મિનિંગ’ ગ્રંથના લેખક ટી.એસ.એલિયટ છે. – વિધાન ખરું કે ખોટું ?
(4) કયા ભારતીય મીમાંસકે કવિ અને સહૃદય બેઝિને ભેગા ગણાવી તેમને સરસ્વતીનું તત્ત્વ કહેલાં છે ?
(5) કયા ભારતીય મીમાંસકે ‘સર્જક સર્જક છે અને ભાવક ભાવક છે’ એમ કહેલું છે ?

4. (a) કળાના સ્વરૂપ સંદર્ભે રાજેન્દ્ર શાહના ધ્વનિ કાવ્યસંગ્રહની સમીક્ષા કરો.

14

અથવા

નોંધ લખો : (બંને)

- (1) રાજેન્દ્ર શાહના ગીતો
(2) રાજેન્દ્ર શાહના પ્રકૃતિ કાવ્યો
- (b) નીચેનામાંથી કોઈપણ ત્રણ પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : 3
- (1) રાજેન્દ્ર શાહ કયા યુગના કવિ છે ? (સુધારકયુગ, પંડિતયુગ, અનુગાંધીયુગ)
(2) રાજેન્દ્ર શાહના કયા ગીતમાં દુઃખની સામે ખમીરથી ટક્કર ઝીલવાનો સંદેશો પ્રગટ થયો છે ?
(3) ‘આયોજી વૈશાખ લાલ’ કાળઝાળ વૈશાખના આગમનનું ચિત્રાત્મક ગીત છે – વિધાન ખરું કે ખોટું ?
(4) ‘મન મારું લઈ જાય ત્યાં જાવું
પ્રેમને સન્નિવેશે...’ પંક્તિ રાજેન્દ્ર શાહના કયા કાવ્યની છે ?
(5) ‘ઈંધણાં વીણવા ગૈતી મોરી સૈયર’ રચનાનું સ્વરૂપ જણાવો.
(ગીત, સોનેટ, ખંડકાવ્ય)